

המכתב הגנוב סוף סוף נמצא

למרות מתקפת הימין על מעוזי השמאל, אין לו ממה לחשוש

עמנואל נבון

ויפורו הקצר של אדגר אלן פו "המכתב הגנוב" מספק את האלגוריה המושלמת להבנת התופעה שבה ניתן לשטות באנשים כה רבים למשך זמן רב כל כך. מכתב שלכאורה מכיל מידע מחשיד נגנב על ידי גנב מבריק. המשטרה ערכה חיפוש קפדני בביתו של הגנב, והשתמשה אף במיקרוסקופ, אך ללא הצלחה. כיצד הערים הגנב על המשטרה? בכך שהציג את המכתב במקום גלוי, במקום להחביאו. דווקא כיוון שהמשטרה ציפתה שהמכתב יוסתר, היא לא הצליחה לראותו.

זה עשרות שנים שאנשים רבים בישראל תוהים מדוע ממשלות הימין על פי רוב אינן מסוגלות ליישם את מדיניותן, ולעיתים קרובות מאמצות את הרטוריקה של השמאל. ראו למשל את בנימין נתניהו שתמך רשמית בהקמתה של מדינה פלסטינית בניגוד למצע מפלגתו, את ממשלתו העלולה ליפול בעוד חודשים ספורים, אם תציית לצו של בית המשפט העליון לפרק מאחזים, את השרים והח"כים מהליכוד המסכימים עם השמאל בדבר הצורך לשמר את שיטת המינויים לבית המשפט העליון, המבטיחה את אחידותו האידיאולוגית.

את התשובה לחידה זו ניתן למצוא בספר "[משפט ותרבות בישראל בפתח המאה העשרים ואחת](#)" (ההוצאה לאור של אונ' ת"א, 2008) מאת מנחם מאוטנר, פרופ' למשפטים באוניברסיטת תל-אביב. מאוטנר מסביר כי השמאל בישראל איבד את מונופול הכוח שלו עם נצחונו של הימין בבחירות ב-1977, אך הצליח לשמור על השפעתו באמצעות מערכת המשפט, האקדמיה והתקשורת. בבית המשפט העליון השופטים ממונים על ידי שופטים, שהעניקו לעצמם את הזכות לבטל חוקים בטענה ש"אינם חוקתיים" (תוך התעלמות מכך שלישראל אין חוקה). זהו אפוא "האקטיביזם השיפוטי" כפי ששיצב אותו השופט אהרן ברק: אם הרוב אינו מחוקק בהתאם לרצון ולהשקפה של "הציבור הנאור" (אם נשתמש בלשונו של ברק), על השופטים הממנים את עצמם לבטל אותם חוקים, כי הם הרי יודעים יותר טוב.

באקדמיה, פרט לאוניברסיטת בר-אילן, כמעט בלתי אפשרי שאקדמאים בעלי עמדות שמרניות יקבלו קביעות בפקולטות למדעי החברה והרוח. ולעיתונאים "מתנגדי המשטר", אין משרות בשכר, למעט ב"מקור ראשון" ולאחרונה גם ב"ישראל היום". החקיקה שמקדמים בימים אלה ח"כים מן הימין ושזוכה לקיתונות של ביקורת מצד השמאל (למשל בנושאים של החרם, מימון עמותות, מינוי של שופטי בית המשפט העליון או לשון הרע) מעידה כי הימין בישראל סוף סוף גילה איפה הוצג "המכתב הגנוב", והוא נוקט צעדים על מנת לשלוט בהתאם לרצון בוחריו. אבל זוהי לא כל האמת.

המחנה הלאומי לא קיים בנוף האינטלקטואלי

נתחיל בכך שחלק מן החוקים שיזם הימין עלולים להתברר כיותר מזיקים מאשר מועילים. אומנם האפשרות לתבוע פיצויים על הטלת חרם נועדה להרתיע את השמאל מלהשתתף בהטלת חרם, הימנעות מהשקעות ועיצומים על מדינת ישראל, ומהחרמת התנחלויות. אלא שעל פי אותו חוק, ייתכן כי אוניברסיטת בן-גוריון תוכל לתבוע את תנועת "אם תרצו" על פנייתו לתורמי האוניברסיטה והסבת תשומת ליבם כי במחלקה שלה למדע המדינה נוהגת הטייה אידיאולוגית מובהקת. כך גם כוונתה של החקיקה החדשה להכפיל פי-ששה את סכומי הקנס על לשון הרע מהווה איום גדול יותר דווקא על עיתון קטן וימני כמו "מקור ראשון", מאשר על עיתון שמאלני ובעל עוצמה כמו "ידיעות אחרונות".

מלבד לירות לעצמו ברגל עם חקיקה העלולה להיות לו חרב פיפיות, הימין בישראל נעדר לחלוטין מן הזירה האינטלקטואלית. "מרכז שלם" היה אמור להקים עתודה של הוגים בעלי דעות לאומיות, אלא שהוא למעשה נעלם לחלוטין מן הנוף האינטלקטואלי, בשל התרכזותו בהקמת מכללה חדשה להכשרת דור העתיד של המנהיגים. המרכז אפילו מפסיק להוציא לאור את "תכלת" – כתב העת השמרני היחיד שהוא בעל רמה במדינת ישראל. ייתכן כי "שלם קולג'" אכן יצליח לחנך סוג אחר של מנהיגים אינטלקטואליים, אך יעברו עוד מספר עשורים לפני שניתן יהיה לקבוע

זאת. כתב עת אחר למחשבה מדינית לאומית, "נתיב", נסגר לפני שנתיים. כתב העת הלאומי היחיד הוא "האומה", היוצא לאור על ידי מכון ז'בוטינסקי, שהוא בעל תפוצה מוגבלת, ופונה אל המשוכנעים. ואילו את הפרסומים המחקריים של "המכון לאסטרטגיה ציונית" מרחיקה התקשורת מעיני הציבור.

השמאל הישראלי אומנם מתקומם, אך האמת היא שאין לו מה לדאוג. מלבד אחיזתו האיתנה ברשות השופטת, באקדמיה ובתקשורת, לשמאל בישראל יש נכס אחד שבדומה למכתב הגנוב, הוא גם גלוי לעין והוא גם בלתי מורגש: השמאל מפחיד את הימין. מה שמאפיין את "נסיכי הליכוד" הוא רגש נחיתות שהם חשים כלפי השמאל. הם רועדים מפחד מעיתון "הארץ" ומן האשמות כלפיהם כי אינם מכבדים את "שלטון החוק". הם לגמרי משוכנעים כי קוראי "הארץ" המתגוררים בתל-אביב הם חכמים יותר, וכי למרות נסיכותם, עליהם לקבל את ההכשר של אותם נאורים כי מְנַת-המשכל שלהם עולה על הממוצע. לאחרונה הכתיר "הארץ" את מנחם בגין כדמוקרט בה"א הידיעה של מדינת ישראל, על אף שרק לפני שלושה עשורים הוא כינה אותו בזלזול "מחרחר מלחמה", "גזען" ו"פשיסט". ומדוע הכתר החדש? כדי להבטיח שבנו יקלוט את המסר: המשך להיות ילד טוב, וסלק ידיך מבית המשפט העליון.

ציפי לבני היא הדוגמה האולטימטיבית לקלות משקל אינטלקטואלית, שנבהלת בקלות מן השמאל. היא הפכה לדוברת של "הארץ" לא מפני שלפתע גילתה כי יש ערבים ביהודה ושומרון, אלא מפני שחסר לה עמוד השדרה האינטלקטואלי לעמוד על עקרונותיה ואמונותיה.

על הימין בישראל לחנך דור של אינטלקטואלים. זה אכן מה שמוסדות ותנועות כמו "המכללה למדינאות ע"ש עדו זולדן", "אם תרצו", קרן "תקווה" והקולג' העתידי של "מרכז שלם" מנסים לעשות. אך יוזמות חשובות אלו צצות כמעט ארבעים שנה לאחר נצחון הימין בבחירות. למרות כל זעקות השבר של השמאל, הוא יכול להירגע: אם זה לקח לימין ארבעים שנה למצוא את המכתב הגנוב, אין סיבה להיפוכונדריה.